

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**ХІІІ Міжнародної
науково-практичної конференції
«АВІАЦІЙНА ТА ЕКСТРЕМАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ У
КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДОСЯГНЕНЬ»**

17 квітня 24 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Державна наукова установа
«Інститут модернізації змісту освіти»
Bingöl University Science and Literature (Bingöl, Turkey)
Palacký University, Olomouc (Czech Republic)
Warsaw Management University Warsaw (Poland)
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
Мукачівський державний університет
Інститут соціальної та політичної психології
НАПН України
Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та
мистецької освіти Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

XIII International Scientific and Practical Conference
«AVIATION AND EXTREME PSYCHOLOGY IN THE
CONTEXT OF TECHNOLOGICAL ACHIEVEMENTS»

April 17, 2024

Збірник наукових праць

Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
Кафедра авіаційної психології
Faculty of Linguistics and Social Communications
Department of Aviation Psychology

ХІІІ Міжнародна науково-практична конференція
«АВІАЦІЙНА ТА ЕКСТРЕМАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ У
КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДОСЯГНЕНЬ»

УДК 159.9:629.7.001.76 (063)

Авіаційна та екстремальна психологія у контексті технологічних досягнень: збірник наукових праць / за заг. ред. Л. С. Яковицької, С. Л. Горбенко. Національний авіаційний університет. К.: НАУ, 2024. 350 с.

Збірник містить матеріали ХІІІ Міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем авіаційної та екстремальної психології у контексті технологічних досягнень, що відбулася 17 квітня 2024 року на кафедрі авіаційної психології Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету.

***Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного авіаційного університету
(протокол № 6 від 22 травня 2024 року)***

Голова оргкомітету:

ЯКОВИЦЬКА Лада – доктор психологічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри авіаційної психології факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету

Координатори конференції:

КОКАРСВА Анжеліка – кандидат педагогічних наук, доцент, заступник декана з наукової та міжнародної діяльності факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету.

ХОХЛИНА Олена – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету.

Рецензенти:

РОМАНЕНКО Оксана – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ.

ВОЛОШИНА Валентина – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри теоретичної та консультативної психології факультету психології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

ISBN 978-966-409-246-0

© Колектив авторів, 2024; © Національний авіаційний університет, 2024

ХІІ Міжнародна науково-практична конференція
«АВІАЦІЙНА ТА ЕКСТРЕМАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ У
КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДОСЯГНЕНЬ»

Беата Барчі

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри психології

Мукачівський державний університет

м. Мукачєво (Україна)

ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ: ТЕХНОЛОГІЇ ВІДНОВЛЕННЯ

Здоров'я є найважливішою цінністю, що забезпечує необхідну якість та тривалість життя людини. Збереження та відновлення фізичного, психічного, соціального та особистісного здоров'я після пережитої травми є головним життєвим завданням. Здоров'я включає гармонійне поєднання фізіологічних, психологічних та соціальних чинників, що забезпечують внутрішнє благополуччя. Хоча рівень здоров'я може задавати певні можливості і обмеження, людина несе відповідальність за свій вибір стосовно стилю життя та способу самореалізації.

Соціальне здоров'я також є важливим аспектом для кожної людини і включає політико-соціальні, екологічні та етичні аспекти її життя, які впливають на загальну якість життя та відчуття благополуччя. Хоча деякі чинники соціального здоров'я не залежать від людини, наприклад, кліматичні умови або соціальне походження, інші, такі як рівень доходів чи умови праці, можуть бути впливовані великою мірою самою людиною.

У збереженні здоров'я важливу роль відіграє культура ставлення до себе та до здорового способу життя. Багато людей, особливо молоді, можуть не цінувати своє здоров'я, дозволяючи собі бездумно витрачати ресурси, ігноруючи режим роботи та відпочинку та допускаючи шкідливі звички. Це може призвести до погіршення не лише соціального здоров'я, але й здоров'я взагалі, сприяючи розвитку різноманітних соматичних та психічних захворювань.

У сучасних умовах в Україні, становище психічного здоров'я людей стає надзвичайно актуальним через постійні загрози військових конфліктів, які включають бомбардування територій, загрози

ХІІ Міжнародна науково-практична конференція
«АВІАЦІЙНА ТА ЕКСТРЕМАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ У
КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДОСЯГНЕНЬ»

ядерними та хімічними атаками, а також напади з боку військ агресора. У зв'язку з цими подіями у населення виникають посттравматичні розлади, неврози, підвищується рівень тривоги, страхи та стани фрустрації. Це ставить перед психологами необхідність надання психологічної підтримки та допомоги населенню для того, щоб забезпечити їхнє психічне благополуччя та адаптацію до непередбачуваних та стресових обставин [1].

Психологічне здоров'я є критично важливою складовою повноцінного функціонування та розвитку людей під час війни. Для збереження психічного здоров'я та збереження енергії для дії на користь сім'ї, необхідно вміти відділятися від найболючішого досвіду. Важливо зрозуміти, що не можна постійно занурюватися в хвилювання та думки про всі можливі негативні наслідки. В іншому випадку, людина може впасти у паніку та горе, що призводить до втрати корисної взаємодії з оточуючими. Важливо вчасно обробляти стресовий та травматичний матеріал у терапії, щоб уникнути поглиблення депресивного стану.

Технології відновлення – це широкий спектр методів, інструментів і підходів, спрямованих на покращення фізичного, емоційного, психологічного та психічного благополуччя людини. Ці технології можуть використовуватися для попередження та лікування різних проблем здоров'я, таких як стрес, депресія, тривожність, травми, залежності та інші стани, що впливають на психічне здоров'я [2].

Технології відновлення можуть включати в себе різноманітні методи інтервенції, такі як психотерапія, медикація, фізична активність, медитація, соціальна підтримка, технології на основі штучного інтелекту, терапія тваринами та інші. Ці методи можуть бути використані окремо або в поєднанні один з одним, залежно від потреб конкретної особи та її стану здоров'я. Мета технологій відновлення полягає в тому, щоб допомогти людям зберегти або відновити їхнє психічне здоров'я, підтримати їх у процесі відновлення після стресових ситуацій або травм та сприяти їхньому загальному самопочуттю та якості життя.

Розглянемо деякі з найпоширеніших технологій відновлення

ХІІІ Міжнародна науково-практична конференція
«АВІАЦІЙНА ТА ЕКСТРЕМАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ У
КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДОСЯГНЕНЬ»

психічного здоров'я.

Психотерапія – використання спеціальних технік спілкування та взаємодії з професійним психотерапевтом для розуміння, вирішення та подолання проблем, пов'язаних із психічним станом людини. Це є професійний підхід до лікування психічних та емоційних проблем шляхом спілкування з психотерапевтом. Вона може включати когнітивно-поведінкову терапію, психоаналіз, групову терапію та інші методи.

Медикація – для деяких психічних порушень, таких як депресія або тривожність, може бути призначена медикація. Це можуть бути антидепресанти, анксиолітики та інші препарати, які допомагають стабілізувати настрій та зменшити симптоми.

Медитація та міндфулнес. Ці практики спрямовані на зосередження уваги, зниження стресу та поліпшення емоційного благополуччя через регулярну медитацію та свідоме сприйняття моменту.

Фізична активність. Регулярна фізична активність допомагає знижувати рівень стресу, підвищує вироблення ендорфінів та сприяє загальному почуттю добробуту.

Соціальна підтримка. Підтримка від друзів, родини або груп підтримки може бути важливою для відновлення психічного здоров'я, зокрема при подоланні стресу та травматичних подій.

Технології на основі ШІ. Розвиток технологій у галузі штучного інтелекту сприяє розробці інноваційних застосувань у психіатрії та психотерапії, наприклад, мобільних додатків для моніторингу та керування емоційним станом, віртуальної реальності для терапевтичних цілей та інших.

Терапія тваринами: Використання тварин, таких як собаки або коні, в якості частини терапевтичного процесу може допомогти знижувати стрес, покращувати настрій та збільшувати соціальну взаємодію.

Ці технології можуть використовуватися окремо або в поєднанні з іншими підходами, залежно від індивідуальних потреб та ситуації. Важливо, щоб кожна людина знайшла ті методи, які найкраще підходять саме для неї.

Психологи вважають технології відновлення психічного здоров'я

ХІІІ Міжнародна науково-практична конференція
«АВІАЦІЙНА ТА ЕКСТРЕМАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ У
КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДОСЯГНЕНЬ»

надзвичайно важливими для підтримки емоційного благополуччя та психічного здоров'я людей. Вони визнають, що життя може бути складним і стресовим, і існують різні методи та інструменти, які можуть допомогти людям подолати труднощі та відновити своє психічне здоров'я. Вони розуміють, що кожна людина унікальна, тому існує потреба у різноманітних підходах до відновлення психічного здоров'я, які можуть бути налаштовані на індивідуальні потреби та вподобання кожної людини [3].

Варто також відзначити важливість використання інноваційних технологій, таких як технології на основі штучного інтелекту та віртуальної реальності, які можуть допомогти в управлінні стресом, тривогою та іншими емоційними проблемами.

Загалом, підтримка розвитку та використання різноманітних технологій відновлення психічного здоров'я є ефективною та важливою для загального благополуччя особистості.

Література:

1. Бондарчук, О. І., Карамушка, Л. М. Психологічне здоров'я особистості в умовах війни та повоєнний час (Україна-Польща-Ізраїль) для освітян та психологів: *Серія міжнародних вебінарів. HNAESU 2023, № 5, С.1-4.*
2. Володарська Н. Д. Технології відновлення позитивного психічного здоров'я особистості студентів. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»).* 2023, № 12(30). С. 623-636.
3. Титаренко Т. М., Дворник М. С., Климчук В. О. та ін. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій: практичний посібник: Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кривийницький: Імекс-ЛТД, 2019. 220 с.

ХІІ Міжнародна науково-практична конференція
«АВІАЦІЙНА ТА ЕКСТРЕМАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ У
КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДОСЯГНЕНЬ»

ЗМІСТ

ADAMANOV Rustem	<i>Stress management techniques for air traffic controllers: enhancing decision-making in emergencies</i>	4
БАРМІНА Софія ЛАВРІНЕНКО Ольга ВОВК Неля	<i>Порушення сну військовослужбовців: прогнозування, наслідки, профілактика</i>	8
БАРЧІ Беата	<i>Психічне здоров'я особистості: технології відновлення</i>	12
БЕДЕЙ Катерина ВАШЕКА Тетяна	<i>Особливості емоційних станів підлітків, залучених у соціальні мережі</i>	16
БЛІНОВ Олег	<i>Профілактично-оздоровча гімнастика зміцнення фізичного та психічного здоров'я авіаційного персоналу</i>	21
БЛІНОВ Олег ГАЛКА Світлана	<i>Надання психологічної підтримки пенсіонерів під час війни</i>	26
БОРОВИК Олександра ВОВК Неля	<i>Аналіз факторів впливу війни на ментальне здоров'я українців</i>	30
ВАЦЮК Вероніка ЯКОВИЦЬКА Лада	<i>Вивчення нервово-психічного потенціалу працівників кримінально-виконавчої служби</i>	35
ВЛАСОВА- ЧМЕРУК Оксана	<i>Життєвий шлях та формування життєвої перспективи в умовах війни</i>	39
ВЛАСОВА- ЧМЕРУК Оксана МАЛАНЧІЙ Таміла	<i>Тренінгова програма розвитку професійної рефлексії студентів психологів</i>	43
ГАЛЯН Ігор ГАЛЯН Андрій	<i>Ресурсні можливості долання труднощів особами з травматичним досвідом</i>	46
ГІРЧУК Олеся	<i>Роль резильєнтності у збереженні психологічного здоров'я</i>	53
ГІРЧУК Олеся ВОЙТЕНКО Марія	<i>Роль самоставлення у подоланні стресу у юнацькому віці</i>	57

ХІІ Міжнародна науково-практична конференція
«АВІАЦІЙНА ТА ЕКСТРЕМАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ У
КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДОСЯГНЕНЬ»

ГОРБЕНКО Світлана	Оптимізація спілкування в умовах соціально-психологічної реабілітації	61
ГОРБЕНКО Світлана БОЖКО Марія	Теоретичний аналіз гендерних особливостей самооцінки старшокласників	67
ГОРБЕНКО Світлана СЕРДЮКОВА Анастасія	Комунікативний самоконтроль як чинник професійної майстерності психолога	74
НОРДИЄНКО Kateryna JOUKL Zdeněk	Results of the sentiment analysis of ukrainian-czech comments and news	77
ГРИГОРЕНКО Тетяна	Професійне становлення фахівця в контексті професійної підготовки	80
ДАЦУН Олена	Робота з негативними переживаннями за допомогою техніки «я – минуле, я – теперішнє»	82
ДІДУХ Марина	До проблеми професійної спрямованості студентської молоді	85
ДІДУХ Марина ВОРОБЕЙ Христина	Вплив перфекціонізму на успішність навчальної діяльності студентів – психологів	89
ДІДУХ Марина ГОЛОВЧЕНКО Аліна	Віктимізація сімейного насилля	94
ЄСІН Роман	Особливості професійної діяльності офіцерів сухопутних військ збройних сил України	99
ЖУГАРЬ Олена ВАШЕКА Тетяна	Зв'язок якості життя українських біженців з їх психічними станами	104
ІЧАНСЬКА Олена	Часові аспекти смислового бачення власного життя студентками- психологинями в умовах воєнного часу	108

ХІІ Міжнародна науково-практична конференція
«АВІАЦІЙНА ТА ЕКСТРЕМАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ У
КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДОСЯГНЕНЬ»

<i>ГЧАНСЬКА Олена ШВЕНЬ Юлія</i>	<i>Зв'язок компонентів я-образу та інструментальних цінностей у психологів-першокурсників</i>	111
<i>КЛЮЄВА Катерина</i>	<i>Смисл та цінності в екзистенційній психології</i>	116
<i>КОБИЛКА Єлена ВОВК Неля</i>	<i>Вплив довготривалого стресу в умовах воєнного часу</i>	120
<i>КОБИЛЬЧЕНКО Вадим ОМЕЛЬЧЕНКО Ірина</i>	<i>Життєстійкість як базова характеристика особистості дитини з особливими освітніми потребами в умовах воєнного часу</i>	125
<i>КОЛЯДЕНКО Ніна СКЛЯР Олександр РОМАНЕНКО Євген</i>	<i>Особливості впливу воєнної ситуації в Україні на сімейні взаємовідносини</i>	132
<i>КОРНІЄНКО Інокентій</i>	<i>Копінг – стратегії як компонент ресурсних можливостей для збереження психічного здоров'я в умовах війни</i>	146
<i>КОРОП Сергій</i>	<i>Психологічні аспекти антиципації як елементи превентивної адаптивності військовослужбовців до умов сучасного бою</i>	151
<i>KRAVCHENKO Yuliia</i>	<i>The impact of parent-child interaction on the social-psychological adaptation process of refugee students (in the example of schools in estonia)</i>	156
<i>ЛИТВИНЧУК Леся</i>	<i>До проблеми оцінки ситуаційної обізнаності як фактор безпечного прийняття рішення: психологічний контекст</i>	161
<i>ЛИЧ Оксана БРИЛОВА Єлизавета</i>	<i>Теоретичний аналіз проблеми життєстійкості особистості в умовах війни</i>	166

ХІІ Міжнародна науково-практична конференція
«АВІАЦІЙНА ТА ЕКСТРЕМАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ У
КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДОСЯГНЕНЬ»

ЛИЧ Оксана ОЛІЙНИК Аліна	Особливості емоційного вигорання в українських біженців в Нідерландах	171
ЛИЧ Оксана СОЛОСТОВСЬКА Катерина	Причини прокрастинації серед студентів-психологів	178
ЛИЧ Оксана ХОЛІНА Ольга	Стресостійкість як адаптаційний ресурс у військовослужбовців, які беруть участь у бойових діях	183
MEZHENKO Oleksandr	Psychological dynamics of time management in pilot training: coping with uncertain conditions	190
МЕЛЬНИЧУК Вікторія	Діяльність соціальних педагогів у закладах освіти в умовах воєнного стану	194
МОЗГОВА Галина ХАНЕЦЬКА Тетяна	Психологічні особливості адаптації старшокласників до випускної атестації	201
МУЖАНОВА Наталія	Емоційний інтелект як складова вірувань людей із обмеженими можливостями	206
МУЖАНОВА Наталія ГОЛОВЧЕНКО Аліна	Вплив сімейних конфліктів на інтимні стосунки між партнерами	212
НОВІКОВА Наталія	Особливості національно-патріотичного виховання молоді у військовий час	217
ОЛІЙНИК Віктор ДМИТРЕНКО Геннадій	Стратегічний підхід до психологічної реабілітації населення воюючої і повоєнної України	223
ПОМИТКІНА Любов	Мотив досягнення як фактор формування рівня домагань працівників екстремальних професій	229
ПОМИТКІНА Любов КОСС Анна	Психологічна допомога юнакам та дівчатам у виборі супутника життя в умовах воєнного стану	233

ХІІ Міжнародна науково-практична конференція
«АВІАЦІЙНА ТА ЕКСТРЕМАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ У
КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДОСЯГНЕНЬ»

<i>ПОМИТКІНА Любов ЛАБЗА Катерина</i>	<i>Особливості переживання військових дій в Україні у студентської молоді</i>	237
<i>РОМАНОВА Анастасія</i>	<i>Теоретичні засади профілювання поведінки особистості у сучасній науковій парадигмі</i>	241
<i>РУБАНЕЦЬ Олена</i>	<i>До проблеми запобігання професійного вигорання фахівців сфери управління персоналом</i>	247
<i>САВИЧ Тетяна</i>	<i>Особливості перебігу наслідків травматичного стресу у підлітків</i>	251
<i>СИНИШИНА Вікторія РУЦАК Марія</i>	<i>Регулювання психологічних процесів гармонізації та розвитку внутрішньо- переміщених осіб та збереження їх психологічного благополуччя</i>	256
<i>СТАСЮК Василь КИРИЧЕНКО Андрій</i>	<i>Паніка: окремий психоемоційний стан чи інтенсифікована похідна страху</i>	265
<i>SUPRUN Daria</i>	<i>Leadership and management skills development: rational decision making</i>	269
<i>ФЛЯРКОВСЬКА Ольга</i>	<i>Діяльність практичних психологів у закладах освіти в умовах воєнного стану</i>	275
<i>ХОДАНОВИЧ Ельвіра</i>	<i>Особливості надання психологічної допомоги в соціалізації особам з розладами аутистичного спектру (рас) в умовах війни</i>	279
<i>ХОДАНОВИЧ Ельвіра НОСОВА Катерина</i>	<i>Етапи соціально-психологічної реабілітації дітей вимушених переселенців з розладами аутистичного спектру в умовах військового стану</i>	285
<i>ХОХЛІНА Олена</i>	<i>Спрямованість особистості як внутрішній ресурс її життєстійкості в умовах невизначеності</i>	289

ХІІІ Міжнародна науково-практична конференція
«АВІАЦІЙНА ТА ЕКСТРЕМАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ У
КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДОСЯГНЕНЬ»

<i>ХОХЛІНА Олена ЧОРНА Катерина</i>	<i>Результати вивчення життєстійкості студентів в умовах війни у зв'язку з особистісною спрямованістю</i>	294
<i>ЧАПЛІНСЬКА Юлія</i>	<i>Психологічна концепція кіборгізації людського тіла</i>	300
<i>ЧЕРЕВКО Олександр</i>	<i>Соціально-психологічні проблеми духовного становлення фахівців екстремальних професій</i>	305
<i>ЧЕРНЯВСЬКА Світлана</i>	<i>Результати емпіричного вивчення здібностей майбутніх пілотів цивільної авіації</i>	308
<i>ЩЕРБАН Тетяна БРЕЦЬКО Ірина</i>	<i>Психологічні особливості мотивації професійного самовизначення сучасного юнацтва</i>	313
<i>ЯКОВИЦЬКА Лада НЕСТЕРЧУК Наталія</i>	<i>Толерантність як складова корпоративної культури організації</i>	317
<i>ЯКОВИЦЬКА Лада KUZNETSOV Valeriy</i>	<i>Інтернет-технології як ресурс соціально-психологічної адаптації внутрішньо переміщених осіб</i>	320
<i>ЯКОВИЦЬКА Лада НЕСТЕРЧУК Тетяна</i>	<i>Психологічні підходи до вивчення феномену маніпуляції як виду організаційної взаємодії</i>	326

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>